

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

MA ./ riksåklagaren ang. stöld

(Göta hovrätts dom den 20 november 2018 i mål B 3000-18)

Riksåklagaren har förelagts att svara skriftligen på överklagandet.

Jag vill anföra följande.

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom. Jag motsätter mig inte att prövningstillstånd meddelas.

Bakgrund

MA har dömts för stöld då han från en butik olovligen tagit varor till ett värde av 1 142 kr, vilket inneburit skada för målsäganden. Påföljden har bestämts till villkorlig dom med 40 dagsböter å 180 kr.

Överklagandet till Högsta domstolen

MA yrkar att han ska dömas för ringa stöld till dagsböter.

Han gör gällande att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar hans överklagande och därvid slår fast att värdegränsen mellan stöld och ringa stöld numera ska gå vid 1 250 kr, i enlighet med rådande konsumentprisindex.

Grunderna för min inställning

Den som olovligen tager vad annan tillhör med uppsåt att tillägna sig det, dömes, om tillgreppet innebär skada, för *stöld* till fängelse i högst två år (8 kap. 1 § brottsbalken). Är brott som avses i 1 § med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms för *ringa stöld* till böter eller fängelse i högst sex månader (8 kap. 2 § brottsbalken).

Även om det tillgripnas värde inte är den enda omständigheten som ska beaktas vid bedömningen, har den i praxis ofta varit utslagsgivande, särskilt vid butiksstölder. Inflationen eller penningvärdets fall har dock fört med sig att

värdegränsen kontinuerligt förskjutits. (NJA 1990 s. 743, NJA 1994 s. 699, NJA 2003 s. 495).

I NJA 2009 s. 586 aktualiserades på nytt fråga om värdegränsen mellan stöld och snatteri vid butikstillgrepp av varor till ett värde av 869 kr. Högsta domstolen bedömde gärningen som snatteri med motiveringen att värdet på varorna inte översteg 1 000 kr. Penningvärdet hade fortsatt att förändras efter 2003 års avgörande och 800 kr vid tidpunkten för 1990 års avgörande motsvarade vid tiden för Högsta domstolens prövning klart mer än 1 000 kr, varför en höjning av värdegränsen till 1 000 kr ansågs motiverad.

I ett särskilt tillägg som samtliga Högsta domstolens ledamöter ställde sig bakom uttalas att en övergång till en ny högre gräns bör ske, när en höjning till 1 250 kr kan anses motiverad. Det får antas vara när konsumentprisindex utvecklats så att beloppet 800 kr vid tidpunkten för avgörandet i NJA 1990 s. 743 motsvarar mer än 1 250 kr.

Av ovan tillägg samt NJA 2003 s. 495 följer att det dock kan finnas särskilda omständigheter som gör att konsumentprisindex inte bör få ett sådant direkt genomslag att värdegränsen ska ändras omedelbart när värdet av 800 kr år 1990 överstiger 1 250 kr i dagens penningvärde. En sådan särskild omständighet kan vara att de huvudgrupper som aktualiseras vid butikstillgrepp har haft en försiktigare prisutveckling än konsumentprisindex generellt.

Min bedömning

Av tillkännagivande av uppgift om konsumentprisindex för mars 2019 (SCB-FS 2019:16) har detta fastställts till 331,79 (basår 1980=100).

De för februari och mars månad 2019 beräknade indextalen som legat till grund för fastställandet är per huvudgrupp följande:

	Februari 2019	Mars 2019
Livsmedel och alkoholfria drycker	316,85	319,14
Alkoholhaltiga drycker och tobak	510,72	514,04
Kläder och skor	179,24	182,41
Boende	415,07	414,15
Inventarier och hushållsvaror	216,87	218,68
Hälso- och sjukvård	873,41	877,41
Transport	444,02	445,44
Post- och telekommunikationer	118,41	117,12
Rekreation och kultur	175,99	175,44
Utbildning	-	-
Restauranger och logi	563,76	565,49
Diverse varor och tjänster	413,47	413,82
TOTALT	331,02	331,79

Av tabellen framgår att en av de huvudgrupper som aktualiseras vid butikstillgrepp (kläder och skor) haft en betydligt svagare prisutveckling än andra huvudgrupper som inte aktualiseras vid sådana tillgrepp, t.ex. hälso- och sjukvård.

En av de huvudgrupper som haft en mycket stark prisutveckling är alkoholhaltiga drycker och tobak. När det gäller tobak säljs sådana varor numera regelmässigt under former som minimerar risken för tillgrepp, varför den huvudgruppen numera torde vara mindre relevant när det gäller butikstillgrepp.

Eftersom den genomsnittliga prisutvecklingen för de poster som är relevanta för butikstillgrepp (livsmedel och alkoholfria drycker respektive kläder och skor) är betydligt lägre än konsumentprisindex generellt, är det min uppfattning att tiden ännu inte är mogen för att höja värdegränsen för ringa stöld.

Hovrättens avgörande bör därför stå fast.

Prövningstillstånd m.m.

Av 54 kap. 10 § rättegångsbalken följer att prövningstillstånd får meddelas endast om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens) eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag (extraordinär dispens).

För prejudikatdispens krävs att ett avgörande av Högsta domstolen får generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Högsta domstolen har i NJA 2009 s. 586 gjort generella uttalanden angående när värdegränsen nästa gång bör höjas. Eftersom 800 kr vid tidpunkten för NJA 1990 s 743 numera motsvarar mer än 1 250 kr i dagens penningvärde, kan det i och för sig i enlighet med uttalandena i nämnda rättsfall finnas anledning att nu höja värdegränsen mellan stöld och ringa stöld till 1 250 kr. Som jag angett ovan har dock de poster som aktualiseras vid butikstillgrepp haft en betydligt svagare prisutveckling än konsumentprisindex generellt, om det bortses från posten alkoholhaltiga drycker och tobak. Mot bakgrund av att tobaksvaror numera regelmässigt förvaras och säljs på ett sätt som minimerar risken för tillgrepp, torde enligt min uppfattning tiden ännu inte vara mogen för att höja värdegränsen. Jag vill dock inte motsätta mig att prövningstillstånd meddelas.

Bevisning m.m.

Jag åberopar inte någon bevisning. Målet kan avgöras på handlingarna.

Petra Lundh

My Hedström

Kopia till

Utvecklingscentrum Stockholm

Åklagarkammaren i Växjö (AM-78405-18).